

Mobilitet mellan högskolan och andra sektorer

Mobilitet mellan högskolan och andra sektorer

Rapport: 2024:5

Utgiven av Universitetskanslersämbetet 2024

Författare: Amanda Hansson

Diarienummer: 111-00408-23-2

Universitetskanslersämbetet • Hammarbybacken 31 • Box 6024, 121 06 Johanneshov
tfn 08-563 085 00 • e-post registrator@uka.se • www.uka.se

Innehåll

Sammanfattning.....	4
Inledning.....	5
Uppdraget.....	5
Genomförande och metod.....	6
Resultat.....	11
Forskare som byter sektor.....	11
Forskare med uppdrag i högskolan.....	21
Forskare med uppdrag utanför högskolan.....	24
Avslutande diskussion.....	28

Sammanfattning

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har fått i uppdrag av regeringen att följa upp mobiliteten mellan högskolan och andra sektorer med anledning av vad regeringen aviserat i den forskningspolitiska propositionen 2020. Den här rapporten utgör slutredovisningen av regeringsuppdraget.

Inom ramen för uppdraget har UKÄ följt upp forskares mobilitet mellan högskolan och andra samhällssektorer. Med mobila forskare menar vi de som lämnar högskolan för arbete i en annan sektor, rekryteras till högskolan från en annan sektor, har inkomstgenererande uppdrag utanför högskolan vid sidan av sin anställning i högskolan eller har sin huvudsakliga anställning utanför högskolan men har uppdrag i högskolan, så kallade adjungerade forskare.

Resultaten visar att de två första typerna av mobilitet, där forskaren byter tjänst och sektor, är vanligare tidigare i forskarkarriären. Denna typ av mobilitet är särskilt vanlig bland meriteringsanställda och annan forskande och undervisande personal. Bland de med längre erfarenhet är det i stället vanligare att kombinera en tjänst i högskolan med uppdrag i eller utanför högskolan. Både adjungerade anställningar och uppdrag utanför högskolan är särskilt vanligt bland professorer.

Forskare i medicin och hälsovetenskap är mest mobila. Inom medicin och hälsovetenskap finns möjlighet att förena en anställning som professor eller lektor med en anställning vid en sjukvårdsenhet som är upplåten för medicinsk utbildning och forskning. Forskare inom ämnesområdet utmärker sig också särskilt med en hög andel som har inkomstgenererande uppdrag utanför högskolan.

Möjligheten att adjungera personal nyttjas främst inom medicin och hälsovetenskap samt teknik. Inom övriga områden är det relativt ovanligt med adjungerade forskare.

I rapporten har vi följt mobiliteten under perioden 2013 till 2021. Under denna period har mobiliteten mellan högskolan och andra sektorer minskat något. En något mindre del av forskarna rekryterades till högskolan från andra sektorer 2021 jämfört med 2013. Det har också blivit mindre vanligt att forskare i högskolan har uppdrag utanför sektorn. Andelen adjungerade forskare och andelen som lämnar högskolan för arbete i någon annan sektor har däremot varit relativt konstant under perioden.

Inledning

Uppdraget

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har fått i uppdrag av regeringen att följa upp mobiliteten mellan högskolan och andra sektorer med anledning av vad regeringen aviserat i den forskningspolitiska propositionen 2020. Uppdraget har delredovisats i februari 2022 och februari 2023.¹ Den här rapporten utgör slutredovisningen av uppdraget.

I den senaste forskningspolitiska propositionen (prop. 2020/21:60) skriver regeringen att mobiliteten mellan högskolan och andra sektorer ska öka. Enligt regeringen bidrar mobilitet till hög kvalitet i utbildning och forskning. Den kan till exempel främja mer dynamiska forskningsmiljöer, ökad spridning av forskning, förbättrad professionsförankring i utbildningen och stärkt kompetensförsörjning.

Mobilitet mellan högskolan och det omgivande samhället kan ske i båda riktningarna. Adjungerad personal från olika delar av samhället kan vara verksamma i högskolan, medan högskolans forskande och undervisande personal kan vara verksamma vid företag, organisationer eller offentlig sektor. Forskare som en tid varit verksamma utanför universitetet och högskolor kan föra med sig aktuella perspektiv från olika samhällssektorer om de återvänder till ett lärosäte.

¹ UKÄ (2023), *Delredovisning av regeringsuppdrag om uppföljning av dimensionering av utbildning på forskarnivå, visstidsanställningar och mobilitet mellan högskolan och andra sektorer*, Diarienummer 111-00057-23.

Genomförande och metod

Definitioner

Vad som avses med mobilitet varierar beroende på sammanhang. I den här rapporten följer vi forskares mobilitet mellan högskolan och andra samhällssektorer. Det betyder att vi inte undersöker forskares mobilitet mellan olika lärosäten eller internationell mobilitet. Mobilitet avser i detta fall forskare som lämnar högskolan för ett arbete i en annan sektor, rekryteras till högskolan från en annan sektor eller kombinerar sin tjänst i högskolan med uppdrag eller anställningar i andra sektorer. Det sistnämnda kan ske antingen genom att adjungerad personal från olika delar av samhället har uppdrag i högskolan eller genom att forskare i högskolan har uppdrag utanför högskolan.

I rapporten följer vi mobiliteten bland lärare och forskare i högskolan. Dessa benämns i rapporten som forskare, eftersom en del tjänster i högskolan som enbart omfattar arbete med utbildning har exkluderats i populationen. Med en forskare menar vi en person som är eller har varit anställd vid ett svenskt lärosäte som professor eller lektor, varit meriteringsanställd eller tillhört gruppen annan forskande och undervisande personal med examen på forskarnivå. Det betyder att vi inte följer doktoranders mobilitet.

Metod

Vi har valt att undersöka forskares mobilitet mellan högskolan och andra sektorer med hjälp av administrativa register. Detta möjliggör kvantitativ uppföljning utan att öka den administrativa bördan för forskare och lärosäten. En annan fördel med register är att vi har detaljerad information relaterad till forskarens anställning i högskolan och uppgifter om arbetsrelaterad inkomst utanför högskolan. Med hjälp av dessa uppgifter har vi identifierat fyra olika typer av mobilitet som beskrivs mer ingående nedan.

Att använda administrativa register innebär även vissa begränsningar. Det saknas exempelvis uppgifter om arbetsuppgifter eller yrkesroll relaterade till forskarens inkomst utanför högskolan. Vi saknar också uppgifter om uppdrag i eller utanför högskolan i andra länder. Det innebär att vi inte kan följa forskares mobilitet mellan den svenska högskolan och andra sektorer i utlandet. Dessutom saknas information om motiven bakom mobiliteten.

Metoden är utformad för att fånga mobiliteten mellan högskolan och andra sektorer. Det betyder att vi exempelvis inte vill inkludera de forskare som lämnar högskolan för att gå i pension eller för föräldraledighet. Vi vill inte heller inkludera de som hade en tjänst vid ett lärosäte i utlandet året innan de påbörjade sin anställning vid ett svenskt lärosäte. Därför ställer vi krav på att individen är

förvärvsarbetande i Sverige året efter att de lämnat högskolan samt året innan de rekryterats till högskolan.

Dessutom ställer vi ett särskilt inkomstkrav för att en forskare ska anses vara mobil. Inkomstkravet är utformat för att exkludera de som endast har mindre inkomster från andra än lärosäten, det kan exempelvis handla om ersättningar från bostadsrättsföreningar eller intäkter från bokutgivning. I dessa fall bedöms inte forskaren ha lämnat sin tjänst vid ett lärosäte för arbete i en annan sektor.

Det finns ingen vedertagen gräns för hur hög inkomst forskaren bör ha från andra källor än lärosäten för att anses verksam utanför högskolesektorn. I många etableringsmått används inkomstgränser baserade på den grupp man vill studera. Vi har därför valt en inkomstgräns som uppgår till en genomsnittlig månadslön bland forskarutbildade i samtliga sektorer. Forskare som har haft lägre inkomster än så betraktas inte som mobila.

Att summan av den sammanräknade arbetsinkomsten under året enbart måste uppgå till värdet av *en* genomsnittlig månadslön beror på att mätmånaden i registret över högskolans personal är oktober. Det innebär att en forskare kan ha arbetat i högskolan till och med september det år forskaren inte längre ingår i registret över högskolans personal. Inkomsterna utanför högskolan behöver därför inte uppgå till en förväntad årsinkomst. Flera inkomstgränser och metoder har undersökts. Den valda inkomstgränsen bedöms fånga den grupp vi vill följa. Utgångspunkten har varit att metoden ska inkludera även de med lägre inkomster men samtidigt exkludera de som inte bedöms som etablerade utanför högskolan.

Fyra typer av mobilitet

I rapporten följer vi fyra typer av mobilitet. Dessa är forskare som

- 1) lämnar högskolan för arbete i en annan sektor
- 2) rekryteras till högskolan från en annan sektor
- 3) har inkomstgenererande uppdrag utanför högskolan vid sidan av sin anställning i högskolan
- 4) har sin huvudsakliga anställning utanför högskolan men har uppdrag i högskolan, så kallade adjungerade forskare.

För att en forskare ska anses ha *lämnat* högskolan för arbete i annan sektor krävs att forskaren har en anställning som forskare i högskolan år *t*, men inte förekommer i registret över högskolans personal året efter (*t+1*). Forskaren ska året efter att de lämnat sin anställning vid högskolan vara förvärvsarbetande. Dessutom ska den sammanräknade arbetsinkomsten under året, exklusive eventuell inkomst från lärosäten,

motsvara minst en genomsnittlig månadslön för en person med forskarutbildning det aktuella året.² För en person som ingick i registret över högskolans personal 2020 men lämnade sektorn 2021 innebär det att summan av den sammanräknade inkomsten utanför högskolan under 2021 ska vara minst 57 700 kronor.

På motsvarande sätt anses en forskare ha *rekryterats* till högskolan om de har en anställning som forskare i högskolan år t, men inte förekom i registret över högskolans personal året innan (t-1). Forskaren ska året innan anställningen vid högskolan ha varit förvärvsarbetande. Dessutom ska den sammanräknade arbetsinkomsten under året, exklusive eventuell inkomst från lärosäten, motsvara minst en genomsnittlig månadslön för en person med forskarutbildning det aktuella året.

De som kombinerar en anställning i högskolan med andra uppdrag kan ha olika stark anknytning till högskolan. Det rör sig alltså om en bred kategori forskare. I rapporten har vi därför delat in dessa i två grupper. Den ena är forskare som har sin huvudsakliga anställning utanför högskolan men har uppdrag i högskolan, så kallade adjungerade forskare. Den andra är forskare som har sin huvudsakliga anställning i högskolan och som har uppdrag utanför högskolan. För att de sistnämnda ska räknas som mobila ska den sammanräknade arbetsinkomsten under året, exklusive inkomst från lärosäten, motsvara minst en genomsnittlig månadslön för en person med forskarutbildning det aktuella året. Figur 1 visar de fyra olika typer av mobilitet som redovisas i rapporten.

Figur 1. Typer av mobilitet som redovisas i rapporten

År t-1	År t	År t+1
Rekryterats till högskolan Inte verksam i svensk högskola, inkomst utanför högskolan och förvärvsarbetande	Forskare i svensk högskola	
	Lämnat högskolan Forskare i svensk högskola	Inte verksam i svensk högskola, inkomst utanför högskolan och förvärvsarbetande
	Uppdrag utanför högskolan Forskare i svensk högskola och inkomst utanför högskolan	
	Uppdrag i högskolan (adjungerad) Adjungerad forskare i svensk högskola	

² Mät månaden för registret över högskolans personal är oktober. Det innebär att en forskare kan ha arbetat i högskolan till och med september det år forskaren inte längre ingår i registret över högskolans personal. Därför kan ersättning från högskolan finnas även det år de lämnat högskolan.

Registeruppgifter

För att följa forskares mobilitet mellan högskolan och andra sektorer har vi använt uppgifter från flera olika register. Statistiska uppgifter om anställning och utbildning är hämtade från Registret över högskolans personal (PREG), där mätmånaden för statistiken är oktober månad respektive år.

Uppgift om huruvida individen klassas som förvärvsarbetande eller inte hämtas från longitudinell integrationsdatabas för sjukförsäkrings- och arbetsmarknadsstudier (LISA). Inkomstuppgifter hämtas från jobbregistret som är en del av Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS). I jobbregistret ingår alla personer som fått en kontrolluppgift eller arbetsgivardeklaration på individnivå samt alla personer som deklarerat för näringsverksamhet under referensåret. Med arbetsinkomst avses i rapporten summan av personens bruttolön eller företagarkinkomst.

I rapporten redovisas statistiken bland annat efter bransch och sektor. Dessa uppgifter är hämtade från jobbregistret. Bransch avser arbetsställets klassificering enligt standard för svensk näringsgrensindelning (SNI) och sektor avser enhetens klassificering enligt standard för institutionell sektorindelning (INSEKT). I de fall en person har flera inkomster använder vi uppgifter om det arbetsställe där personen har sin högsta inkomst det år statistiken avser.

I rapporten redovisas uppgifter om bransch främst enligt standardens översta nivå (avdelning). I de flesta fall benämns dessa enligt standarden. I ett fåtal fall har namnen justerats för att bättre spegla de branscher inom avdelningen som forskarna finns i. Följande kategorier har justerats:

- vård och omsorg samt sociala tjänster benämns som vård och omsorg
- verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik benämns som verksamhet inom vetenskap och teknik
- uthyrning, fastighetservice, resetjänster och andra stödtjänster benämns som personaluthyrning
- offentlig förvaltning och försvar samt obligatorisk socialförsäkring benämns som offentlig förvaltning.

Disposition

Inledningsvis beskriver vi uppdraget. Vi beskriver sedan metodval och de olika typer av mobilitet som vi följer i rapporten. Rapportens resultat delas in i tre delar.

- Den första delen beskriver de forskare som bytt tjänst och sektor, det vill säga de forskare som rekryteras till högskolan från andra sektorer samt de som lämnar högskolan för arbete i annan sektor.
- Den andra delen beskriver de forskare som har sin huvudsakliga anställning utanför högskolan men som har uppdrag i högskolan, så kallade adjungerade forskare.
- Den tredje delen beskriver de forskare som kombinerar sin anställning i högskolan med uppdrag utanför högskolan.

Slutligen summerar och kommenterar vi resultaten. Tabellunderlag finns som bilaga till rapporten. I bilagan finns underlag till tabeller och diagram i rapporten uppdelade efter kön.

Resultat

Forskare som byter sektor

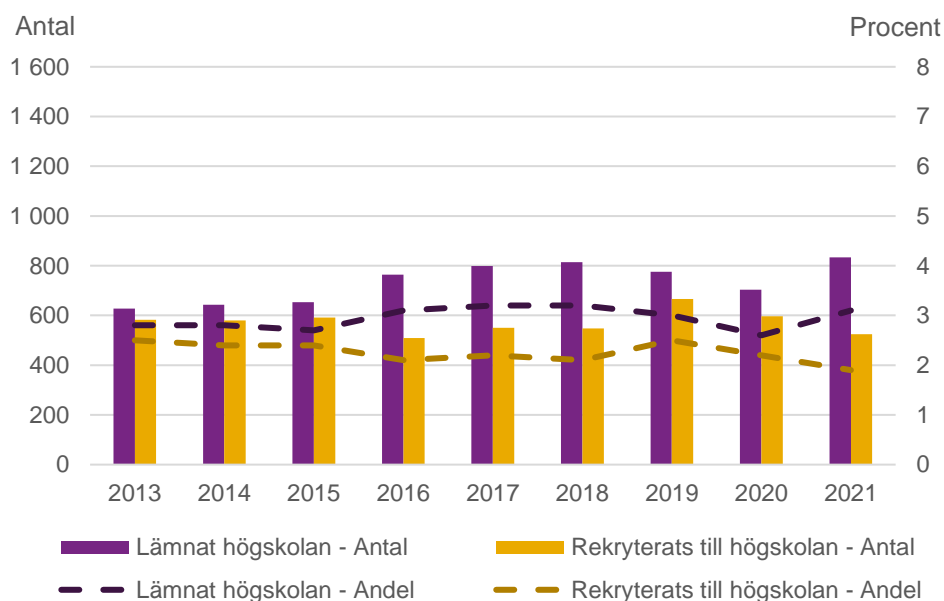
I detta avsnitt beskrivs de forskare som rekryteras till högskolan från andra sektorer och de som lämnar högskolan för arbete i annan sektor. Denna typ av mobilitet är vanligare tidigare i karriären och bland de med tidsbegränsade anställningar. Forskare som byter tjänst och sektor gör det ofta till eller från branscher med anknytning till deras forskningsämnesområde i högskolan. I de fall forskare lämnar högskolan är det relativt vanligt att återvända, unga och mindre etablerade forskare återvänder dock i lägre utsträckning än äldre.

Fler som lämnar än som rekryteras

Under 2021 lämnade drygt 800 forskare högskolan för ett arbete i en annan sektor. Det är fler än vad som rekryterades till högskolan från andra sektorer. Totalt rekryterades drygt 500 forskare till högskolan från andra sektorer under året.

Endast en mindre del av forskarna vid svenska universitet och högskolor byter sektor. Under 2021 lämnade 3,1 procent av samtliga forskare högskolan, medan 1,9 procent rekryterades till högskolan från en annan sektor. Bortsett från en tillfällig nedgång under pandemin har andelen som lämnar högskolan varit relativt konstant under perioden 2013–2021. Under samma period har andelen som rekryteras till högskolan från andra sektorer i stället sjunkit marginellt, från 2,5 till 1,9 procent.

Figur 2. Antal och andel (%) forskare som rekryterats till högskolan och som lämnat högskolan, 2013–2021.

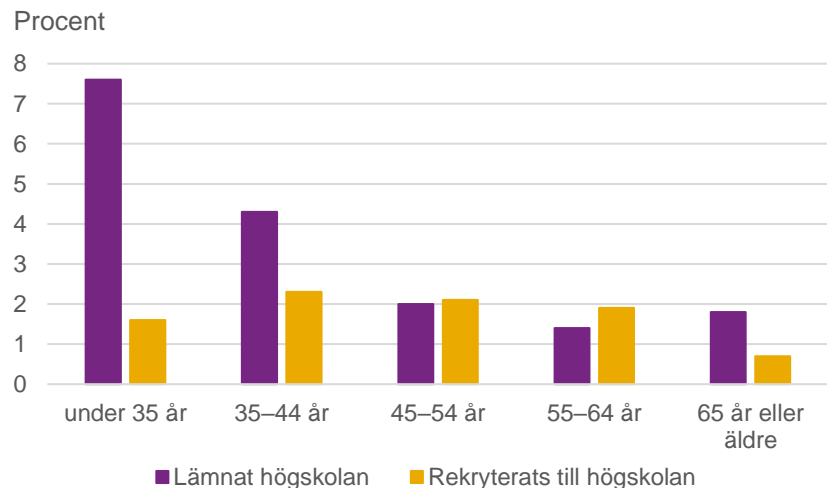

Skillnaderna mellan kvinnor och män är små. Andelen som rekryteras till högskolan från andra sektorer är något högre bland kvinnor än bland män. Bland de som lämnar högskolan syns inga tydliga skillnader mellan grupperna den undersökta perioden. Under ett fåtal år har andelen som lämnar högskolan varit något högre bland kvinnor än bland män.

Fler byter sektor tidigt i karriären

Det finns ett tydligt samband mellan ålder och benägenhet att lämna högskolan. Nästan två tredjedelar av de som lämnade högskolan 2021 var under 45 år. Andelen som lämnar högskolan för att arbeta i andra sektorer är högst bland de under 35 år och sjunker sedan med forskarnas ålder. Bland de som rekryteras till högskolan från andra sektorer är variationen i ålder större. Högst är andelen som rekryteras till högskolan bland dem mellan 35 och 44 år.

Figur 3. Andel (%) forskare som rekryterats till och som lämnat högskolan per åldersgrupp, 2021.

Forskarnas ålder behöver inte nödvändigtvis stämma överens med det skede i karriären de befinner sig i. Karriärvägar ser olika ut för olika individer. För att undersöka detta har vi även följt upp mobiliteten i relation till tiden från den högsta examen på forskarnivå. Dessa resultat tyder på att den typ av mobilitet där forskaren byter tjänst och sektor är vanligare tidigare i karriären. Andelen som byter sektor var som högst inom fem år efter examen, både om man ser till de som rekryterades till högskolan och de som lämnade högskolan. I gruppen lämnade 7,7 procent högskolan och 3,8 procent rekryterades till högskolan från andra sektorer under 2021. Motsvarande andel bland de som tog examen för minst 30 år sedan var 0,9 respektive 0,5 procent.

Annand forskande och undervisande personal byter sektor i högst utsträckning

Andelen som lämnar högskolan är högst bland annan forskande och undervisande personal. I kategorin ingår främst anställda som huvudsakligen ägnar sig åt forskning. Anställda i kategorin kan ha många olika tjänstebemyndingar, men majoriteten benämns som forskare. Under 2021 lämnade 6,3 procent av personerna i kategorin högskolan för arbete i en annan sektor.

Meriteringsanställda lämnar högskolan i nästan lika hög utsträckning som annan forskande och undervisande personal. En meriteringsanställning är en tidsbegränsad anställning som är avsedd att ge doktorsexaminerade möjlighet att meritera sig för en fortsatt karriär inom forskning och undervisning. I gruppen ingår forskarassistenter, postdoktorer och biträdande lektorer.

Andelen meriteringsanställda som lämnar högskolan för arbete i andra sektorer har ökat mellan 2013 och 2021, från 4,2 till 5,8 procent. Samma tendenser syns bland annan forskande och undervisande personal. Inom övriga anställningskategorier är andelen som lämnar högskolan i stället relativt konstant under perioden.

Tabell 1. Antal och andel (%) forskare som rekryterats till och som lämnat högskolan per anställningskategori, 2021.

	Lämnat högskolan		Rekryterats till högskolan	
	Antal	Andel	Antal	Andel
Annand forskande och undervisande personal	373	6,3	162	2,8
Meriteringsanställningar	227	5,8	53	1,4
Lektorer	166	1,5	247	2,2
Professorer	73	1,1	64	1,0

Det är relativt ovanligt att forskare rekryteras till högskolan från andra sektorer. Andelen som rekryterades från andra sektorer var lägre än 3 procent inom samtliga anställningskategorier under 2021. Annand forskande och undervisande personal är den grupp som i högst utsträckning rekryteras till högskolan från andra sektorer. Under 2021 rekryterades 2,8 procent i gruppen från andra sektorer.

Professorer byter sektor i lägst utsträckning. Både andelen som rekryterades till högskolan och som lämnade högskolan för arbete i andra sektorer var runt 1 procent under 2021. Andelen professorer som rekryteras från andra sektorer har sjunkit sedan 2013, från 2,3 till 1,0 procent.

Bland meriteringsanställda har mobiliteten under ett flertal år varit något högre bland kvinnor än bland män. Både sett till andel som rekryteras till

och som lämnar högskolan. Bortsett från denna skillnad är andelen som byter sektor ungefär lika hög bland kvinnor och män i de olika anställningskategorierna under perioden.

Vanligare att de med tidsbegränsade anställningar byter sektor

Det finns ett tydligt samband mellan anställningsform och den typ av mobilitet där forskaren byter tjänst och sektor. Det är betydligt vanligare att de med tidsbegränsad anställning byter sektor än de med tillsvidareanställning.

Av de som rekryterades till högskolan från en annan sektor under 2021 fick 69 procent en tidsbegränsad anställning i högskolan. I denna grupp kan det dock finnas ett fåtal forskare med provanställning. Bland de forskare som lämnade högskolan för arbete i en annan sektor samma år gick 73 procent från en tidsbegränsad anställning. Det är en markant högre andel än bland samtliga forskare i högskolan under samma år. Bland dessa hade 29 procent en tidsbegränsad anställning.

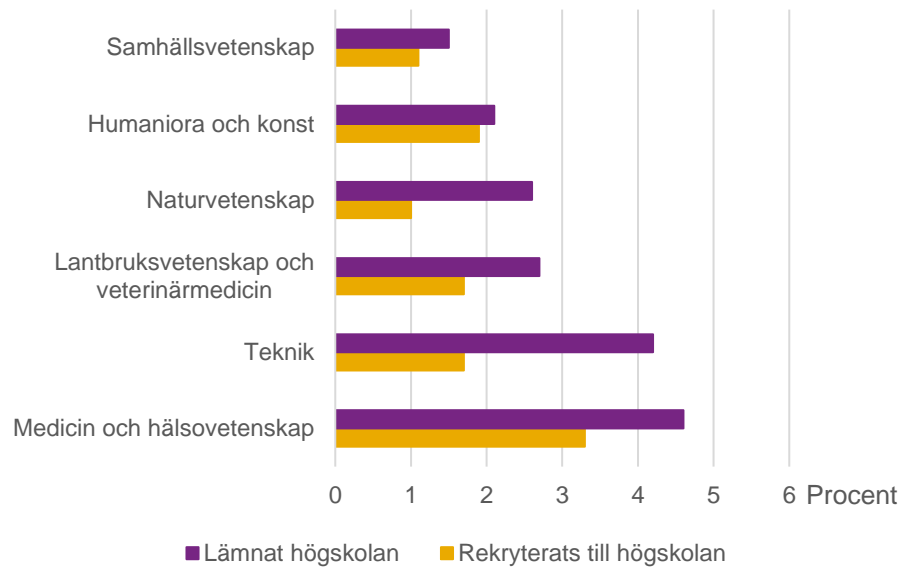
Anställningsform varierar i hög grad med anställningskategori. Meriteringsanställningar är alltid tidsbegränsade. Också bland annan forskande och undervisande personal är andelen med tidsbegränsade anställningar hög. Tidsbegränsade anställningar är betydligt mindre vanligt bland professorer och lektorer, men det förekommer tidsbegränsade anställningar även i dessa grupper. Andelen som byter tjänst och sektor är generellt högre i de anställningskategorier där tidsbegränsade anställningar är mer vanligt förekommande.

Flest byter sektor inom medicin och hälsovetenskap

Forskare inom medicin och hälsovetenskap byter sektor i högst utsträckning, både sett till andelen som rekryteras till och som lämnar högskolan. Under 2021 lämnade 4,6 procent av forskarna i ämnesområdet högskolan och 3,3 procent rekryterades till högskolan från en annan sektor. Andelen som rekryteras från andra sektorer har sjunkit med ungefär 1 procentenhet sedan 2013, medan andelen som lämnar varit relativt konstant i ämnesområdet.

Forskare i samhällsvetenskap lämnar högskolan i lägst utsträckning. Inom forskningsämnesområdet är det också en låg andel som rekryteras från andra sektorer. Lägst andel som rekryteras från andra sektorer är det dock bland forskare i naturvetenskap.

Figur 4. Andel (%) forskare som rekryterats till och som lämnat högskolan per forskningsämnesområde, 2021.

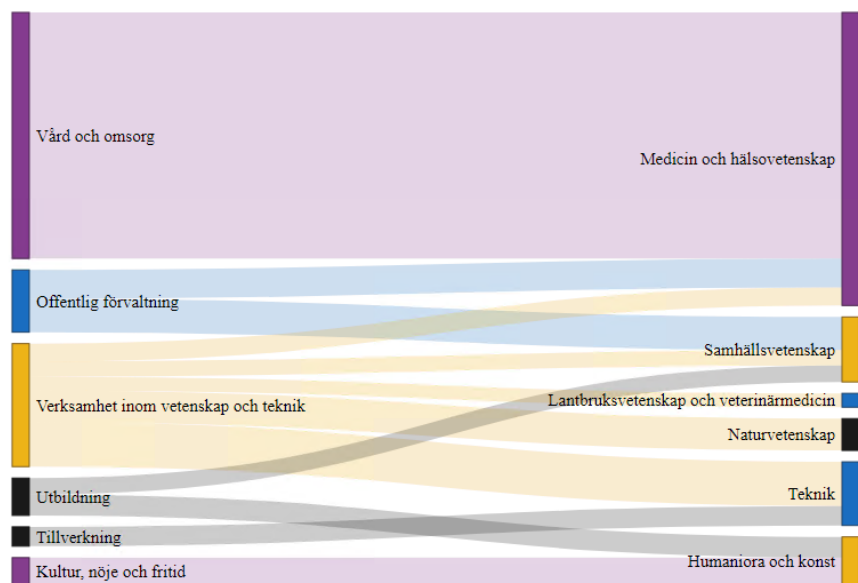
Totalt sett har andelen som rekryteras till högskolan från andra sektorer sjunkit något, medan andelen som lämnar högskolan varit relativt konstant sedan 2013. Detta mönster återfinns inom de flesta forskningsämnesområden. Inom teknik har dock andelen som lämnar högskolan för arbete i en annan sektor ökat från 2,9 till 4,2 procent mellan 2013 och 2021. Samtidigt har andelen som rekryterats till högskolan från andra sektorer sjunkit från 2,7 till 1,7 procent under samma period. Det innebär att inflödet till högskolan från andra sektorer sjunkit samtidigt som utflödet till andra sektorer ökat bland forskare inom teknik.

I naturvetenskap samt medicin och hälsovetenskap har andelen kvinnor som lämnar högskolan varit något högre än motsvarande andel bland män under majoriteten av de undersökta åren. Under de senaste åren syns samma mönster även inom humaniora och konst. Innan dess syns dock inga stora skillnader mellan män och kvinnor inom ämnesområdet. Inom övriga forskningsämnen syns inga tydliga skillnader mellan kvinnor och män, varken i andel som rekryteras till eller som lämnat högskolan de undersökta åren.

Forskare byter ofta från branscher relaterade till deras forskning

I de fall forskare byter sektor är det ofta till eller från branscher med anknytning till deras forskningsämnesområde i högskolan. I figur 5 illustreras flödet till högskolan. Den visar i vilka branscher forskarna hade sin högsta inkomst 2020 och vilka forskningsämnesområden personerna tillhörde när de rekryterats till högskolan 2021. Storleken på flödena speglar antalet forskare som rört sig mellan branschen och forskningsämnesområdet. Bredare flöden innebär att fler forskare har rört sig mellan branschen och forskningsämnesområdet.

Figur 5. Antal forskare som rekryterats till högskolan 2021 efter näringsgren 2020 och forskningsämnesområde i högskolan 2021. Endast flöden med minst 10 personer redovisas.

En stor del av de som rekryterats till högskolan från andra sektorer hade tidigare sin högsta inkomst från arbetsställen inom vård och omsorg. Det handlar till stor del om forskare inom medicin och hälsovetenskap. Huvuddelen av dessa var tidigare verksamma inom specialiserad sluten somatisk hälso- och sjukvård på sjukhus.

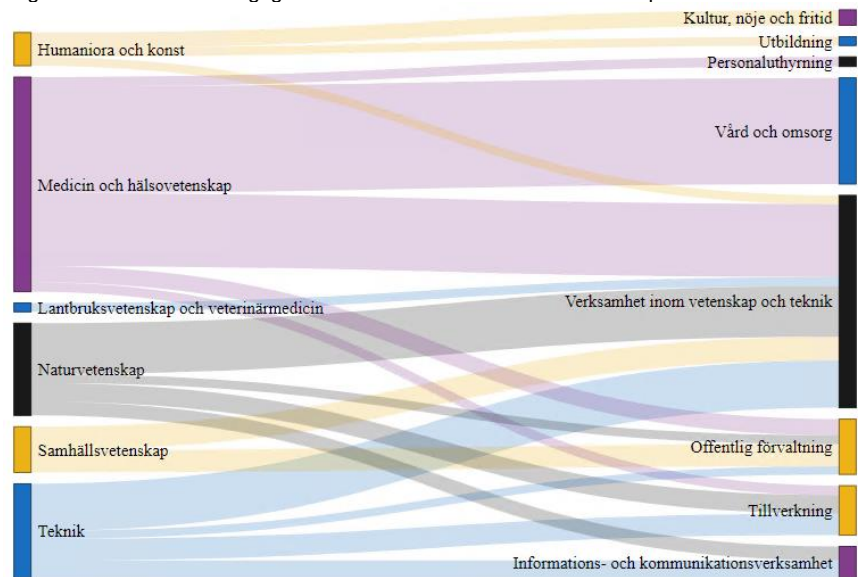
Även inom andra forskningsämnesområden än medicin och hälsovetenskap är det vanligt att rekryteras från branscher med anknytning till forskningsämnesområdet i högskolan. Inom humaniora och konst kommer exempelvis forskarna främst från arbetsställen som ägnar sig åt utbildning samt kultur, nöje och fritid.

Forskare i teknik är den grupp som i störst utsträckning rör sig mellan högskolan och tillverkningsindustrin. Sedan 2013 har dock antalet som rekryterats från tillverkningsindustrin mer än halverats. Under samma period har även antalet forskare i teknik som rekryterats till högskolan från andra sektorer sjunkit.

Flest lämnar för verksamhet inom vetenskap och teknik

De flesta som lämnar högskolan för arbete i en annan sektor har sin högsta inkomst från verksamheter inom vetenskap och teknik. Här ingår bland annat organisationer som ägnar sig åt olika typer av forskning och utveckling samt konsultverksamhet inom teknik och företagsorganisation. Majoriteten av de forskare som lämnat högskolan för arbete i dessa verksamheter är verksamma inom annan naturvetenskaplig och teknisk forskning och utveckling. Figur 6 illustrerar vilka forskningsämnesområden forskarna var verksamma i 2020 och i vilka branscher de hade sin huvudsakliga inkomst när de lämnat högskolan 2021.

Figur 6. Antal forskare som lämnat till högskolan 2021 efter forskningsämnesområde i högskolan 2020 och näringsgren 2021. Endast flöden med minst 10 personer redovisas.

Även bland forskare som lämnar högskolan är det vanligt att byta till en bransch med nära anknytning till sin tidigare forskning. Forskare inom samhällsvetenskap lämnar exempelvis ofta högskolan för arbete inom offentlig förvaltning eller verksamhet inom vetenskap och teknik. Framför allt är de aktiva på arbetsställen inom vetenskap och teknik som ägnar sig åt samhällsvetenskaplig och humanistisk forskning och utveckling.

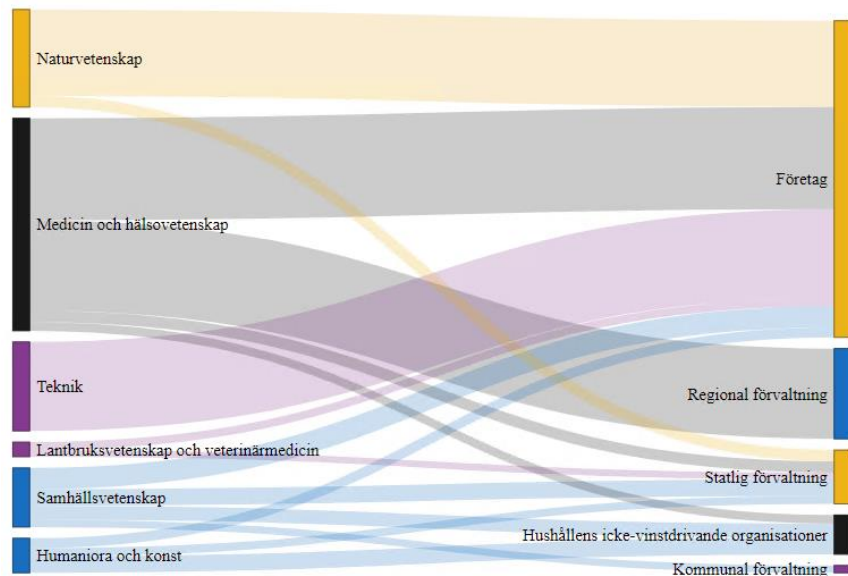
Sedan 2013 har antalet som lämnar högskolan för verksamheter inom vetenskap och teknik ökat med 73 procent. Även antalet forskare som lämnar högskolan för arbete inom tillverkningsindustrin har ökat stort mellan åren. Det är dock ungefär lika många forskare som lämnar högskolan för arbete inom offentlig förvaltning eller vård och omsorg under 2021 som under 2013.

Majoriteten lämnar för tjänsteproducerande verksamheter

En stor del av de som lämnar högskolan går till det privata näringslivet. Företagen står för majoriteten av den forskning och utveckling (FoU) som sker i Sverige. Sett till utgifter för FoU utför tjänsteproducerande företag nästan lika mycket FoU som de varuproducerande företagen.³ Av de forskare som lämnar högskolan för arbete inom företagssektorn går dock huvuddelen, 83 procent, till arbete i tjänsteproducerande verksamheter. Enbart 17 procent går till varuproducerande verksamheter. Det är en nedgång sedan 2014, då motsvarande siffra var 26 procent. Det är främst forskare i teknik och naturvetenskap som lämnar för varuproducerande verksamheter, främst i tillverkningsindustrin.

Forskare i naturvetenskap och teknik som lämnar högskolan går nästan uteslutande till företag, medan fördelningen mellan privat och offentlig sektor i de andra forskningsämnesområdena är mer jämn. En mindre del av forskarna går till hushållens icke-vinstdrivande organisationer. Det är organisationer och stiftelser som inte kontrolleras av offentlig sektor eller företag, exempelvis föreningar, branschorganisationer, välgörenhetsorganisationer och olika vetenskapliga sällskap.

Figur 7. Antal forskare som lämnat högskolan 2021 efter forskningsämnesområde i högskolan 2020 och sektor 2021. Endast flöden med minst 10 personer redovisas.

Antalet forskare som lämnar högskolan för arbete i företag har ökat sedan 2014, medan antalet som lämnar för arbete i övriga sektorer har varit relativt konstant. Det beror delvis på att fler forskare i teknik och naturvetenskap lämnar högskolan för andra sektorer och att många av dessa går till arbete inom företag. Samtidigt har de forskare inom medicin och hälsovetenskap som lämnar i högskolan i ökad utsträckning

³ SCB (2021), *Forskning och utveckling i Sverige*.

gått till arbete i företag. Andelen har ökat från 28 procent under 2014 till 48 procent under 2021.

Unga forskare återvänder i lägst utsträckning

En forskare som återvänder till högskolan efter en tid som verksam utanför sektorn kan föra med sig aktuella perspektiv från olika samhällssektorer om de återvänder till ett lärosäte. Totalt återvände 37 procent av de forskare som lämnade högskolan 2013 till en tjänst som forskare i högskolan minst en gång mellan 2014 och 2021. Majoriteten återvände inom tre år efter att de lämnat högskolan.

Andelen som återvänder till högskolan är lägst bland de yngsta forskarna. Av de som var under 35 år när de lämnade högskolan 2013 återvände 25 procent till högskolan minst en gång mellan åren 2014 och 2021. Det är vanligare att återvända till högskolan bland de som var äldre när de lämnade högskolan. Vanligast var det bland de som var mellan 45 och 54 år när de lämnade högskolan, 42 procent av dessa återvände till en tjänst som forskare i högskolan minst en gång mellan 2014 och 2021.

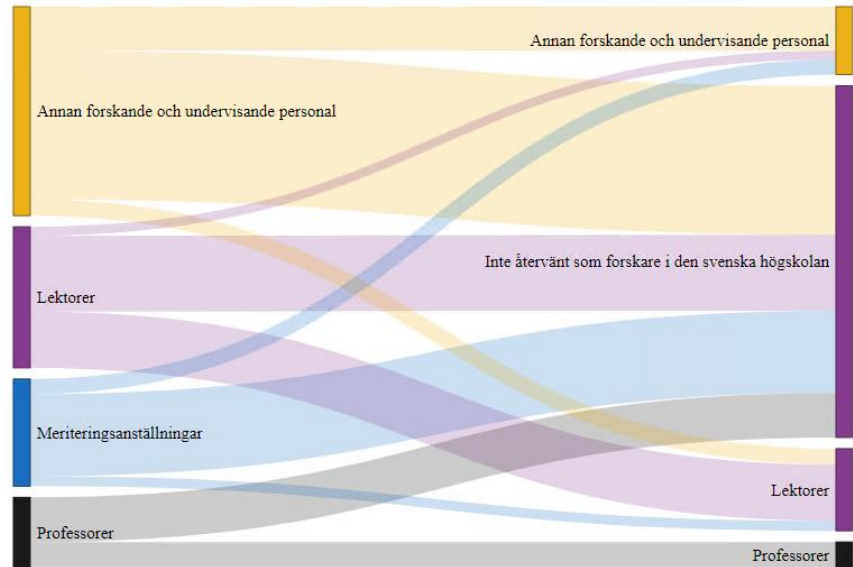
Hur stor andel som återvänder till högskolan skiljer sig mycket mellan olika forskningsämnesområden. Högst är andelen i samhällsvetenskap. Inom ämnet återvände 51 procent av de forskare som lämnade sektorn 2013 minst en gång mellan 2014 och 2021. Betydligt färre av de forskare inom naturvetenskap som lämnade sektorn återvände, endast 19 procent.

Annan forskande och undervisande personal och meriteringsanställda återvände i lägst utsträckning till högskolan. I de fall de återvände till högskolan var det främst till en tjänst som annan forskande och undervisande personal. Några återvände dock till en tjänst som lektor.

Bland lektorerna och professorerna återvänder en något högre andel. De som återvänder gör ofta det till en tjänst motsvarande den de lämnade 2013. Det tyder på att de som var äldre och mer etablerade när de lämnade högskolan återvänder i högre utsträckning än yngre. I figur 8 illustreras vilken tjänst forskarna hade i högskolan innan de lämnade högskolan 2013 och vilken tjänst de hade när de åter rekryterades till högskolan.⁴ I figuren syns även de som inte återvänt till en tjänst som forskare i svensk högskola.

⁴ I de fall forskaren rört sig in och ut ur högskolan flera gånger räknas den tjänst forskaren rekryterades till första gången personen återvände till högskolan efter att de lämnat sektorn 2013.

Figur 8. Antal forskare som lämnat till högskolan 2013 efter huvudsaklig anställningskategori i högskolan 2012 och huvudsaklig anställningskategori det år de återvände till högskolan. Endast flöden med minst 10 personer redovisas.

Utöver de som återvänder till en tjänst som forskare i högskolan återvände ytterligare 6,7 procent till en annan tjänst inom högskolan någon gång mellan 2014 och 2021. Det handlar exempelvis om administrativ personal, adjunkter och arvodister. Vanligast var att återvända som arvodist. Det rör sig ofta om tidigare forskare som haft kortare uppdrag och varit tim- eller dagsavlönade i högskolan efter att de lämnade sektorn. Totalt sett återvände alltså knappt 44 procent av de forskare som lämnade högskolan 2013 till någon typ av tjänst i högskolan mellan åren 2014 och 2021.

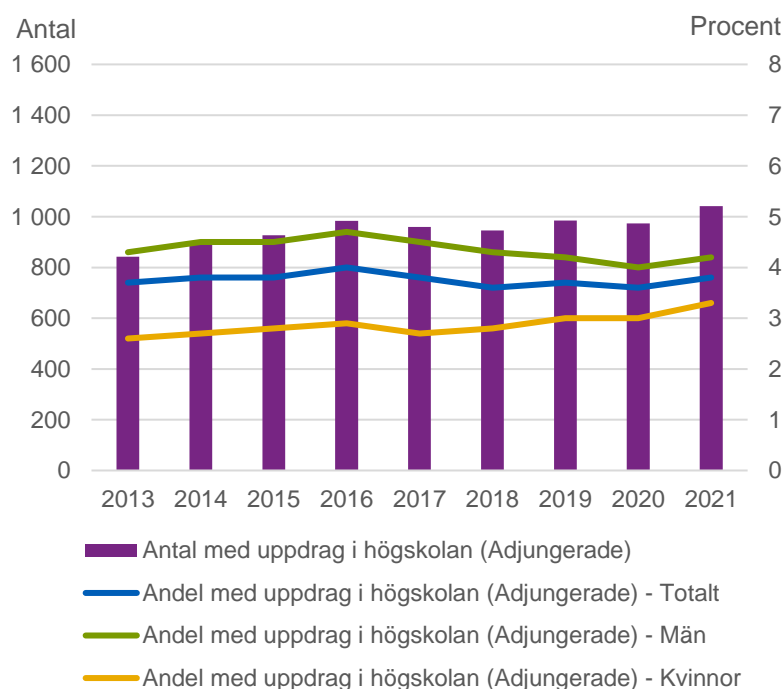
Forskare med uppdrag i högskolan

Forskare behöver inte alltid byta tjänst för att vara mobila. Mobiliteten kan också ta sig uttryck i att forskare kombinerar en tjänst i högskolan med uppdrag eller anställningar i andra sektorer. I detta avsnitt följer vi de forskare som har sin huvudsakliga anställning utanför högskolan men som har uppdrag i högskolan, så kallade adjungerade forskare. Resultaten visar att denna typ av anställning främst förekommer inom medicin och hälsovetenskap samt teknik. Anställningsformen är vanligast bland professorer men det blir allt mer vanligt med adjungerade lektorer.

Oförändrad andel adjungerade forskare

År 2021 fanns drygt 1 000 adjungerade forskare i den svenska högskolan. Det motsvarar 3,8 procent av det totala antalet forskare i högskolan samma år. Andelen adjungerade forskare har varit relativt konstant sedan 2013.

Figur 9. Adjungerade forskare, antal totalt och andel (%) totalt och per kön, 2013–2021.

Andelen adjungerade forskare är högre bland män än kvinnor. Skillnaderna mellan kvinnor och män har dock minskat något sedan 2013. Då var andelen adjungerade 4,3 procent bland män och 2,6 procent bland kvinnor. Sedan dess har andelen adjungerade ökat svagt bland kvinnor, till 3,3 procent 2021, medan andelen bland män varit relativt konstant.

Äldre har i högre utsträckning adjungerade anställningar

Det finns ett tydligt samband mellan forskarnas ålder och adjungerade anställningar. Äldre forskare har i högre utsträckning uppdrag i högskolan genom adjungerade anställningar. Andelen adjungerade forskare stiger med forskarnas ålder och är som högst bland de som är 65 år eller äldre. Bland de forskare som var över 65 år hade 7,0 procent en adjungerad anställning under 2021. Motsvarande andel bland de som var under 35 år var 0,2 procent.

Samma mönster återfinns om vi ser till tid sedan forskarexamen. Högst andel adjungerade forskare finns i den grupp som tog examen för mellan 20 och 29 år sedan. Bland dessa har knappt 7 procent av forskarna en adjungerad anställning. I gruppen som tog examen för mindre än 5 år sedan hade 1,8 procent en adjungerad anställning. Det sistnämnda rör sig ofta om forskare som tagit sin forskarexamen när de är något äldre. Det tyder på att forskarnas faktiska ålder, snarare än tid sedan forskarexamen, är av störst vikt för en adjungerad anställning.

Ökad andel adjungerade lektorer

Adjungerade anställningar är särskilt vanligt bland professorer. Under 2021 hade 7,6 procent av professorerna en adjungerad anställning. Även bland lektorerna är det relativt vanligt att ha en adjungerad anställning, 4,5 procent av lektorerna hade en adjungerad anställning under 2021. Bland annan forskande och undervisande personal är det mycket ovanligt med adjungerade anställningar.

Tabell 2. Antal och andel (%) forskare med uppdrag i högskolan (adjungerade) per anställningskategori, 2021.

	Antal	Andel
Annan forskande och undervisande personal	23	0,4
Lektorer	509	4,5
Professorer	511	7,6

Bland lektorer har kvinnor och män i lika stor utsträckning adjungerade anställningar. Bland professorerna är andelen adjungerade i stället högre bland män än bland kvinnor. Under 2021 var andelen 8,2 procent bland män och 6,4 procent bland kvinnor i anställningskategorin. Skillnaderna mellan kvinnor och män är oförändrad sedan 2013.

Andelen adjungerade professorer har sjunkit med nästan 2 procentenheter mellan 2013 och 2021. Bland lektorerna har i stället andelen med adjungerade anställningar ökat nästan lika mycket, från 2,7 procent 2013 till 4,5 procent 2021.

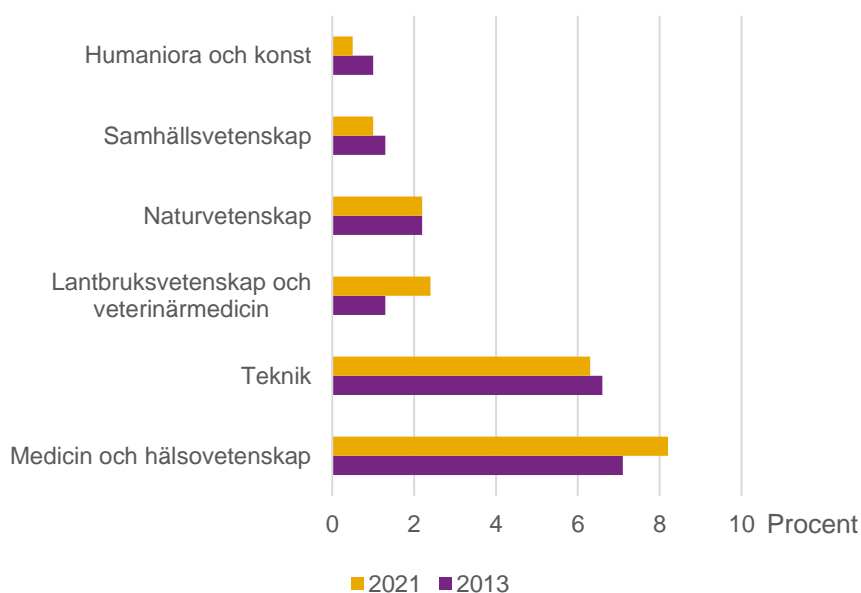
Adjungerade forskare främst i medicin och hälsovetenskap samt teknik

Adjungerade anställningar är vanligast inom medicin och hälsovetenskap. I medicin och hälsovetenskap var andelen adjungerade forskare 8,2 procent under 2021. Det är särskilt vanligt med adjungerade anställningar inom klinisk medicin, där 14 procent av forskarna hade en adjungerad anställning samma år.

Även inom teknik är det relativt vanligt med adjungerade anställningar. Under 2021 hade 6,3 procent av forskarna i ämnesområdet en adjungerad anställning. Högst är andelen inom medicinteknik där andelen med adjungerade anställningar var 9,8 procent under året.

Inom andra forskningsämnesområden är det mindre vanligt med adjungerade forskare. Bland forskare i samhällsvetenskap samt humaniora och konst är andelen adjungerade 1 procent eller lägre. Inom både humaniora och konst samt samhällsvetenskap har andelen adjungerade forskare dessutom minskat något sedan 2013.

Figur 10. Andel (%) forskare med uppdrag i högskolan (adjungerade) per forskningsämnesområde, 2013 och 2021.

Andelen med adjungerade anställningar är högre bland män än kvinnor i nästan alla forskningsämnesområden. Skillnaderna mellan män och kvinnor har dock minskat i de flesta ämnesområden under perioden.

Inom medicin och hälsovetenskap har andelen adjungerade ökat med ungefär en procentenhet sedan 2013. Framför allt har andelen adjungerade ökat bland lektorer i forskningsämnesområdet. I teknik har andelen adjungerade forskare i stället varit relativt konstant mellan 2013 och 2021.

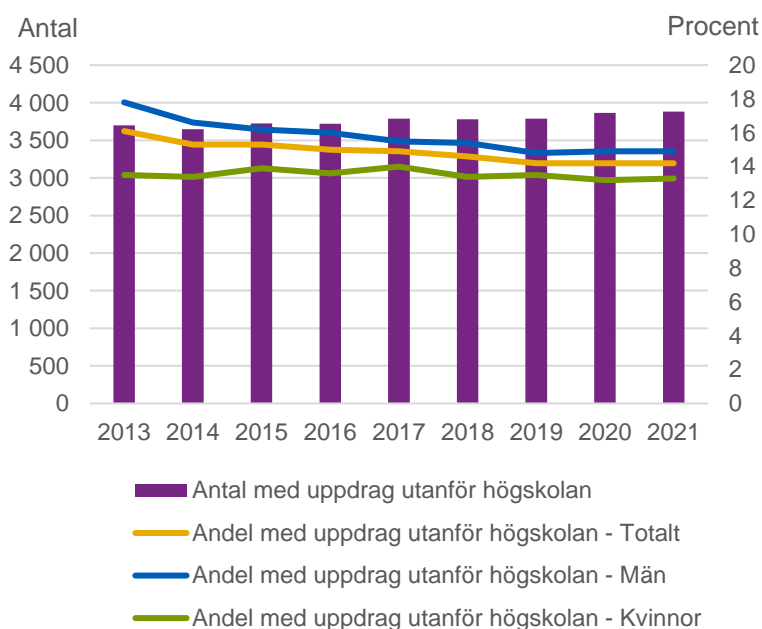
Forskare med uppdrag utanför högskolan

Det är inte bara personal från andra sektorer som har uppdrag i högskolan. Även forskare i högskolan kan kombinera sin anställning med uppdrag eller anställningar i andra sektorer. Det kan exempelvis röra sig om forskare som har en förenad anställning, projektanställning eller konsultuppdrag vid sidan av sin tjänst i högskolan. I detta avsnitt följer vi de forskare som kombinerar sin anställning i högskolan med uppdrag utanför högskolan. Forskare med uppdrag utanför högskolan är oftast fast anställda vid ett lärosäte och många arbetar heltid i högskolan. Denna typ av mobilitet är särskilt vanlig inom medicin och hälsovetenskap.

Andel med uppdrag utanför högskolan minskar

År 2021 hade knappt 3 900 forskare i högskolan uppdrag utanför högskolan. Det motsvarar drygt 14 procent av det totala antalet forskare vid svenska universitet och högskolor. Andelen forskare som har uppdrag utanför högskolan har sjunkit sedan 2013, då 16 procent av forskarna hade uppdrag utanför högskolan.

Figur 11. Forskare med uppdrag utanför högskolan, antal totalt och andel (%) totalt och per kön, 2013–2021

Andelen med uppdrag utanför högskolan är högre bland män än kvinnor. Skillnaderna mellan kvinnor och män har dock minskat sedan 2013. Då var andelen män med uppdrag utanför sektorn 18 procent, medan motsvarande andel bland kvinnor var knappt 14 procent. Sedan dess har andelen män med uppdrag utanför sektorn sjunkit till 15 procent, medan andelen kvinnor med uppdrag utanför sektorn varit konstant.

Mer externa uppdrag bland de med längre erfarenhet

Äldre forskare har i högre utsträckning uppdrag utanför högskolan. Andelen som har externa uppdrag är som högst bland de som är 65 år eller äldre. Bland de forskare som var 65 år eller äldre hade 21 procent uppdrag utanför högskolan under 2021. Motsvarande andel bland de som var under 35 år var 5,0 procent.

Samma mönster finns om vi undersöker mobiliteten i relation till tid sedan forskarexamen. Bland de som tog examen för minst 30 år sedan hade 27 procent uppdrag utanför högskolan 2021. Motsvarande andel bland de som tog examen för mindre än fem år sedan var 12 procent.

Det tyder på att mobiliteten ser olika ut i olika delar av karriären. I nära anslutning till examen är det vanligare att byta mellan tjänster i olika sektorer. Bland de med längre erfarenhet är det i stället vanligare att ha uppdrag eller anställningar i andra sektorer vid sidan av sin tjänst i högskolan. Antingen genom att adjungerad personal från olika delar av samhället har uppdrag i högskolan eller att forskare i högskolan har uppdrag utanför högskolan.

Vanligt med externa uppdrag bland professorer

Professorer har i högst utsträckning uppdrag utanför högskolan. Under 2021 hade 22 procent av professorerna uppdrag i en annan sektor vid sidan av sin tjänst i högskolan. Även bland lektorerna är det relativt vanligt med externa uppdrag, under 2021 hade 12 procent uppdrag utanför högskolan. Inom övriga anställningskategorier är det mindre vanligt med externa uppdrag.

Tabell 3. Antal och andel (%) forskare med uppdrag utanför högskolan per anställningskategori, 2021.

	Antal	Andel
Annan forskande och undervisande personal	864	14,9
Lektorer	1 383	12,2
Meriteringsanställningar	243	6,3
Professorer	1 466	21,9

Kvinnor och män i de olika anställningskategorierna har i ungefär lika stor utsträckning uppdrag utanför högskolan. Bland meriteringsanställda är andelen med uppdrag utanför högskolan något högre bland kvinnor än män, medan motsatt förhållande syns inom gruppen annan forskande och undervisande personal. Under 2021 syns även en viss skillnad bland lektorer. Sett till hela den undersökta perioden syns dock inga tydliga skillnader mellan kvinnors och mäns mobilitet i anställningskategorin.

Andelen med uppdrag utanför högskolan har minskat inom alla anställningskategorier den undersökta perioden. Störst nedgång syns

bland professorerna. Sedan 2013 har andelen professorer med externa uppdrag har minskat med 2,5 procentenheter.

Forskare i klinisk medicin har i hög utsträckning uppdrag utanför högskolan

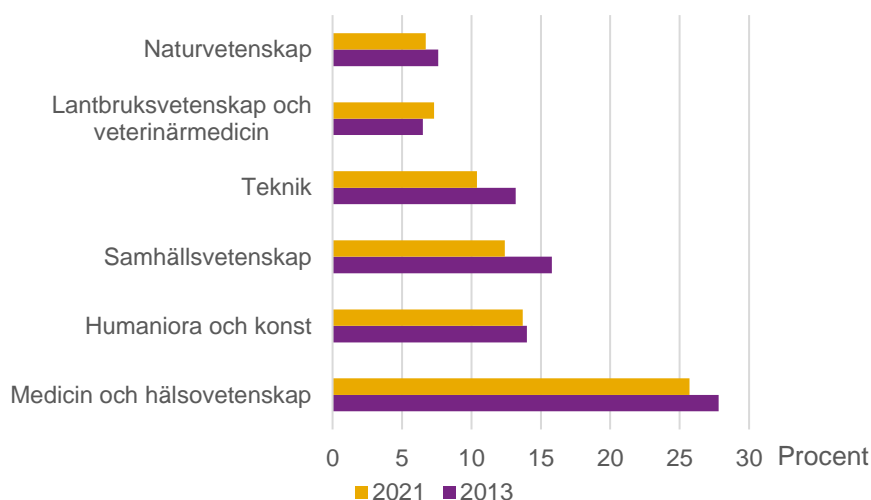
Nästan hälften av de som hade uppdrag utanför högskolan 2021 tillhörde forskningsämnesområdet medicin och hälsovetenskap. Bland samtliga forskare i ämnesområdet hade 26 procent uppdrag utanför högskolan. Av professorerna inom medicin och hälsovetenskap hade 45 procent uppdrag utanför högskolan. Det är mer än en dubbelt så hög andel som bland professorerna i samhällsvetenskap, som är det ämne där det är näst vanligast att professorer har uppdrag utanför högskolan.

Att många forskare i medicin och hälsovetenskap har uppdrag utanför högskolan är väntat. Högskoleförordningen möjliggör för anställda vid en sjukvårdsenhet som är upplåten för medicinsk utbildning och forskning att kombinera sin anställning med en anställning som lektor eller professor vid ett lärosäte.⁵ Andelen med uppdrag utanför högskolan är högst bland forskare i klinisk medicin, bland dessa forskare hade 39 procent uppdrag utanför högskolan 2021. Huvuddelen av dessa hade sin högsta inkomst inom specialiserad slutenvård somatisk hälso- och sjukvård på sjukhus.

Inom humaniora och konst, samhällsvetenskap och teknik hade mellan 10 och 14 procent av forskarna uppdrag utanför högskolan. Det är mindre vanligt med uppdrag utanför högskolan bland forskare i naturvetenskap samt lantbruksvetenskap och veterinärmedicin. Andelen med uppdrag utanför högskolan är högre bland män än kvinnor i nästan alla forskningsämnesområden. Endast inom lantbruksvetenskap och veterinärmedicin är andelen med externa uppdrag högre bland kvinnor än män under 2021.

⁵ Högskoleförordningen (1993:100) 4 kap. 2 §.

Figur 12. Andel (%) forskare med uppdrag utanför högskolan per forskningsämnesområde, 2013 och 2021.

Andelen forskare med uppdrag utanför högskolan har sjunkit inom de flesta forskningsämnesområdena sedan 2013. Nedgången syns tydligast inom samhällsvetenskap och teknik, där andelarna har sjunkit med ungefär 3 procentenheter mellan 2013 och 2021. Inom samhällsvetenskap har andelen med uppdrag utanför sektorn sjunkit inom nästan alla forskningsämnesgrupper under perioden. Störst nedgång syns inom juridik. Sedan 2013 har andelen med uppdrag utanför sektorn sjunkit från 32 till 23 procent bland forskarna i ämnesgruppen. Andelen med uppdrag utanför sektorn är dock fortsatt relativt hög bland forskare inom juridik jämfört med andra områden. Det är enbart forskningsämnesgrupper inom medicin och hälsovetenskap samt konst som hade en högre andel forskare med uppdrag utanför sektorn under 2021.

Relativt vanligt med uppdrag från hushållens icke-vinstdrivande organisationer

Vanligast är att forskare har uppdrag i företag och regional förvaltning. Ungefär 36 procent av forskarna med uppdrag utanför sektorn hade sin högsta inkomstkälla från företag medan 33 procent hade uppdrag i regional förvaltning.

Det var också relativt vanligt att ha uppdrag i hushållens icke-vinstdrivande organisationer. Det rör sig om icke-vinstdrivande organisationer och stiftelser som inte kontrolleras av offentlig sektor eller företag, exempelvis föreningar, branschorganisationer, välgörenhetsorganisationer och olika vetenskapliga sällskap. Ungefär 18 procent av de forskare som hade uppdrag utanför högskolan 2021 hade sin högsta inkomst från sådana organisationer. Det är en skillnad jämfört med den typ av mobilitet där forskare byter tjänst och sektor. Bland dessa är det relativt ovanligt att röra sig mellan högskolan och hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

Avslutande diskussion

Lärare och forskares mobilitet pekars ut som ett sätt att bidra till hög kvalitet i utbildning och forskning. Mobilitet kan främja mer dynamiska forskningsmiljöer, leda till ökad spridning av forskning, förbättra professionsförankring i utbildningen och stärka kompetensförsörjningen. I den här rapporten har vi följt forskares mobilitet mellan högskolan och andra samhällssektorer. Med mobila forskare avser vi i detta fall forskare som lämnat högskolan för ett arbete i en annan sektor, rekryterats till högskolan från en annan sektor eller kombinerat en tjänst i högskolan med uppdrag eller anställningar i andra sektorer.

Resultaten visar att mobiliteten ser olika ut i olika skeden av forskarkarriären. Tidigare i karriären är det vanligare att forskare byter tjänst och sektor. Bland de med längre erfarenhet är det i stället vanligare att ha uppdrag i andra sektorer vid sidan av sin tjänst i högskolan. Antingen genom att adjungerad personal från olika delar av samhället har uppdrag i högskolan eller att forskare i högskolan har uppdrag utanför högskolan.

Endast en mindre del av forskarna vid svenska lärosäten byter tjänst och sektor. Under 2021 lämnade drygt 3 procent av samtliga forskare högskolan, medan knappt 2 procent rekryterades till högskolan från andra sektorer. I de fall forskare byter sektor är det ofta till eller från branscher med anknytning till deras forskningsämnesområde i högskolan. Metoden fångar dock bara mobilitet som genererat inkomst i Sverige, forskare som rört sig mellan högskolor eller andra samhällssektorer i utlandet ingår därför inte i resultaten.

En forskare som återvänder till högskolan efter en tid som verksam utanför sektorn kan föra med sig aktuella perspektiv från olika samhällssektorer. Det är relativt vanligt att de forskare som lämnar högskolan sedan återvänder. Totalt återvände 37 procent av de forskare som lämnade högskolan 2013 till en tjänst som forskare i högskolan minst en gång mellan 2014 och 2021. Unga forskare återvänder i lägre utsträckning än de som var äldre när de lämnade högskolan.

Forskare i medicin och hälsovetenskap är mest mobila. Inom området finns möjligheten att förena en anställning som professor eller lektor med en anställning vid en sjukvårdsenhet som är upplåten för medicinsk utbildning och forskning. De utmärker sig också särskilt när det gäller just den andel som har inkomstgenererande uppdrag utanför högskolan.

Regeringen och flera andra aktörer har förespråkat ökad mobilitet för att främja hög kvalitet i utbildning och forskning. Det betraktas bland annat som ett viktigt inslag i högskolans samverkan med det omgivande

samhället. I våra resultat ser vi dock inte några tydliga förändringar i forskares mobilitet mellan högskolan och andra sektorer under den undersökta perioden. Våra resultat pekar snarare på att mobiliteten har minskat något mellan 2013 och 2021. En något mindre del av forskarna rekryterades till högskolan från andra sektorer 2021 jämfört med 2013. Det har också blivit mindre vanligt att forskare i högskolan har uppdrag utanför sektorn.

Sammanfattningsvis visar resultaten att forskares mobilitet varierar i omfattning och uttryck i olika delar av forskarkarriären samt inom olika forskningsämnesområden. Trots ambitioner om ökad mobilitet ser vi dessutom att mobiliteten mellan högskolan och andra samhällssektorer snarare tycks ha minskat något under den undersökta perioden.

I rapporten har vi följt forskares mobilitet mellan högskolan och andra samhällssektorer med hjälp av administrativa register. Det gör det möjligt att kvantitativt följa utvecklingen över tid och inom olika grupper men begränsar vår möjlighet att uttala oss om orsakerna till dessa mönster. För att göra det krävs bättre kännedom om vilka förutsättningar och motiv som ligger bakom mobiliteten.

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) ska bidra till att stärka den svenska högskolan och Sverige som kunskapssamhälle. Vi granskar kvaliteten på högskoleutbildningarna, vi analyserar och följer upp utvecklingen inom högskolan och vi bevakar studenternas rättssäkerhet.

uka.se

